

Advies Herijkte beroepsprofielen

Januari 2011

De Politieonderwijsraad heeft als wettelijk adviesorgaan de taak bij te dragen aan de (verdere) ontwikkeling en het onderhoud van de kwalificatiestructuur van het politieonderwijs door hierover de verantwoordelijke minister te adviseren. De Raad adviseert ook over hiermee samenhangende onderwerpen, zoals de van rijkswege bekostigde opleidingen politieonderwijs (Wet op het LSOP en het politieonderwijs, art. 20).

Beroepsopleiding, zoals het politieonderwijs, beoogt zo goed mogelijk aan te sluiten op de kenmerken van en ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Ook voor de politie vergt dit een voortdurende afstemming tussen politiepraktijk en -organisatie en het politieonderwijs. Het beschrijven en periodiek herijken van beroepsprofielen heeft een belangrijke functie in het proces van afstemming tussen praktijk en onderwijs. Beroepsprofielen worden afgeleid van de kenmerkende taken en werkprocessen binnen het politiewerk en hebben een toekomstgericht karakter. Beroepsprofielen binnen een bepaalde sector of branche hangen onderling nauw samen, zijn duidelijk herkenbaar voor de beroepspraktijk en vormen een belangrijk inhoudelijk referentiepunt voor de kwalificatiestructuur en het onderwijs zelf.

In het beleid met betrekking tot de kwalificatiestructuur van het politieonderwijs en de inrichting van dat onderwijs spelen, naast de beroepsprofielen, ook andere (bijv. onderwijskundige) overwegingen een rol.

Politieopleidingen zijn primair gericht op het behalen van door de minister van Veiligheid en Justitie erkende kwalificaties (diploma's, certificaten). Kwalificaties worden beschreven in de vorm van een kwalificatieprofiel en nader uitgewerkt via examenvereisten. De actualisatie van diploma's, certificaten en bijbehorende examenvereisten vindt plaats zodra daar een substantiële aanleiding toe bestaat. De actualisatie van opleidingen, inhoudelijk en qua inrichting, is een voortdurende verantwoordelijkheid van de Politieacademie, in afstemming met korpsen, het OM, vakorganisaties en instellingen voor regulier onderwijs waarmee wordt samengewerkt. De Politieonderwijsraad als wettelijk afstemmingsorgaan biedt hiervoor het platform.

In dit advies gaat het over de herijkte beroepsprofielen, een actualisatie die eens in de 8-10 jaar plaatsvindt. Alvorens in te gaan op het advies als zodanig, wordt hieronder het onderzoeksrapport kort samengevat. Aan het advies is een 'agenda van doorwerking' toegevoegd.

De Raad hoopt met dit advies (dat unaniem is vastgesteld) een betekenisvolle bijdrage te hebben geleverd aan een zodanige vernieuwing van het politieonderwijs dat dit kan blijven voldoen aan hoge eisen van professionaliteit en toekomstgerichtheid. De Raad biedt aan bij de implementatie daarvan behulpzaam te zijn.

1 • Het rapport

In november 2010 is het onderzoeksrapport *'Schakelen in verantwoordelijkheid. Beroepen van de politie herijkt'* definitief afgerond en aangeboden aan de Politieonderwijsraad. Het rapport is opgesteld op basis van literatuuronderzoek, interviews, een elektronische survey en conferenties met politiefunctionarissen uit de praktijk. De projectgroep is begeleid door een door de Raad ingestelde commissie onder voorzitterschap van prof. dr. J.M.G. Leune. De conceptrapportage (augustus 2010) is besproken in een tweetal validatiebijeenkomsten. Uit beide bijeenkomsten kwamen, naast veel waardering, waardevolle commentaren en suggesties voor verbetering en aanvulling. Het definitieve rapport is opgesteld door de projectgroep onder verantwoordelijkheid van prof. dr. W.J. Nijhof en toegelicht in de Raad op 3 december 2010.

De hoofdpunten zijn als volgt:

- Het rapport herijkt ten eerste het van toepassing zijnde begrippenkader. Belangrijk is het onderscheid tussen een beroep en een functie. Ook wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen een 'beroepsprofiel', een 'kwalificatieprofiel' en een 'opleidingsprofiel'. Een helder begrippenkader is van groot belang voor de verdere ontwikkeling en het onderhoud van de kwalificatiestructuur en het daaraan gekoppeld stelsel van politieopleidingen. Zie verder hoofdstuk 2 'kerndefinities'.
- In de hoofdstukken 3, 4 en 5 wordt ingegaan op de werkprocessen bij de politie, in het bijzonder de veranderingen die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan en veranderingen die zich aftekenen in de komende jaren. Waar hoofdstuk 3 zich overwegend baseert op een literatuur- en documentenanalyse, betreft hoofdstuk 4 de uitkomst van een elektronische survey en hoofdstuk 5 de resultaten van zes conferenties over de onderscheiden kerntaken en verantwoordelijkheden in werkprocessen. In deze hoofdstukken sluit het rapport aan bij de in de Politiewet genoemde kerntaken van de politie (noodhulp, opsporing, handhaving).
- In hoofdstuk 6 zijn veranderingen in de externe en interne werkomgeving gekoppeld aan veranderingen in de verantwoordelijkheden voor werkprocessen. Dit is uitgedrukt in een matrix (pg. 43, tabel 6.1). In deze matrix zijn de kerntaken van de politie gekoppeld aan vier typen verantwoordelijkheden: assisterende politietaken, algemene politietaken, specialistische politietaken en leidinggevende politietaken.
 - Omdat de kerntaak 'opsporing' zowel voorkomt binnen de basispolitiezorg, als in de vorm van gespecialiseerde en leidinggevende politietaken, maakt het rapport een onderscheid tussen 'opsporing' en 'recherche'.
 - Het werk van assistenten en specialisten vergt niet altijd een brede, algemene politieopleiding; ook andere opleidingen kunnen een voldoende voorbereiding op de taak inhouden (regulier onderwijs, smalle politieopleidingen).
 - Omdat het begrip beroepsprofiel wordt beperkt tot herkenbare, brede en samenhangende verzamelingen van taken, activiteiten en verantwoordelijkheden en daarbij behorende competentiegerichte eisen, valt het werk van assistenten en van bepaalde categorieën specialisten buiten dit begrip.
 - Ook wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op twee andere aspecten: 'blauw verven' (de politiecultuur begrijpen en aanvoelen; gekoppeld aan de geweldinstructie) en het werken met en op basis van intelligence, dat in meer of mindere mate voor elke politiefunctionaris van essentieel belang is.
- In hoofdstuk 7 wordt op basis van het voorgaande een matrix voorgesteld met nieuw geïdentificeerde competenties. Daarbij is gebruik gemaakt van de niveau-onderscheiding van het Europese kwalificatiekader (*European Qualifications Framework for lifelong learning, EQF*). Dit kader maakt een onderscheid in acht kwalificatieniveaus. Daarvan bleken de niveaus 1, 3 en 8 niet van toepassing. Als conclusie is vermeld: "De conclusie is dat op EQF-niveau 2 een aantal uiteenlopende competenties is geïdentificeerd, dat adequaat politiewerk minimaal EQF-niveau 4 veronderstelt en dat op de niveaus 4/5/6/7 een groot aantal wenselijke vernieuwingen en aanscherpingen is geconstateerd." (pg. 59)

- In hoofdstuk 8 worden de huidige en nieuwe competenties vergeleken in termen van EQF-niveaus. Daarbij is aangetekend dat de beroepsprofielen die van toepassing zijn vanaf 2002, meer gezien moeten worden als kwalificatieprofielen, waarmee de vergelijking niet één op één gemaakt kan worden. Zo wordt er één breed beroepsprofiel op het niveau EQF-4 beschreven, terwijl er momenteel kwalificaties op zowel EQF-3, als EQF-4 bestaan.
- In hoofdstuk 9 wordt een samenvattend schema gepresenteerd van drie politieke beroepsgroepen (politieaanvoerder/-vrouw, onderzoeker, politiechef) en negen beroeps- en competentieprofielen (pg. 91).
 - Daarnaast zijn op pg. 93 profielen vermeld die niet tot het schema met beroepsprofielen behoren, vanwege het smalle, gedifferentieerde karakter (de assistent-politiewerker), dan wel specialistische, postnitiële karakter (post-EQF-4) en in één geval het multidisciplinaire karakter (de *Master of crisis & public order management*). Omdat de betreffende specialistische profielen de afgelopen jaren van jaar tot jaar zijn geactualiseerd, is de herijking hier beperkt gebleven tot slechts enkele nieuwe, toegevoegde competenties (zie bijlage B13). Het profiel van de multidisciplinaire *Master of crisis & public order management* dateert van slechts enkele jaren terug, en is om die reden ook slechts beperkt aangevuld (zie eveneens bijlage B13).
 - In lijn met het gehanteerde begrippenkader worden de postnitiële profielen van de onderzoekmedewerker en de operationeel leidinggevende wel beschouwd als een ‘beroep’. Immers, deze kenmerken zich als een brede, samenhangende verzameling van taken, activiteiten en verantwoordelijkheden; andere specialistische, postnitiële profielen daarentegen kenmerken zich veeleer als verzamelingen van veel minder samenhangende functiegerichte applicaties met een eigenstandige betekenis.
- Hoofdstuk 10 tenslotte, bevat een aantal reflecties op het product en proces van herijken.

In de bijlagen worden diverse achtergronden toegelicht, waaronder de werkprocessen bij de politie en de veranderingen daarin (bijlagen B3, B12) en verslagen van conferenties (B6-B11). Bijlage B16 bevat het verslag van de twee valideringsbijeenkomsten als ook de reactie vanuit het projectteam op het gegeven commentaar.

Concluderend komt het rapport tot de stelling dat het begrip ‘beroepsprofiel’ beperkt moet worden tot een matrix met negen politieke beroepsprofielen, omdat deze voldoende politiespecifiek, breed en samenhangend van karakter kunnen worden geacht. Daarnaast worden ook enkele smallere en minder politiespecifieke profielen vermeld.

Zie verder het rapport zelf dat als bijlage 1 bij dit advies is gevoegd.

2 • Advies

Het hierboven kort samengevatte onderzoeksrapport diende ter voorbereiding van een advies van de Politieonderwijsraad aan de minister van Veiligheid en Justitie en dat de Raad bij deze aanbiedt. Bij de totstandkoming van het advies heeft de Raad de vertegenwoordigde stakeholders uitdrukkelijk geconsulteerd. De Raad stelt vast dat er veel waardering is voor de wijze waarop veranderingen in de interne en externe werkomgeving van de politie zijn omschreven, ook waar het veranderingen betreft die zich aftekenen voor de komende jaren. Het commentaar van de stakeholders op het rapport van de projectgroep is verwerkt in het advies. Een belangrijk deel van het commentaar betrof kwesties van doorwerking en mogelijke consequenties voor de kwalificatiestructuur van het politieonderwijs, de opleidingen en de examens.

Hieronder is het advies met betrekking tot de herijkte beroepsprofielen politie verwoord.

1. De Raad adviseert de negen beroepsprofielen (pg. 91) te beschouwen als profielen van de vakvolwassen politie beroepsbeoefenaar, waarbij elk profiel zich kenmerkt als een herkenbare, brede en samenhangende verzameling van taken, activiteiten en verantwoordelijkheden met een politiespecifiek karakter. De Politieonderwijsraad adviseert deze negen beroepsprofielen vast te stellen en als uitgangspunt aan te merken voor het onderhoud en de verdere ontwikkeling van de kwalificatiestructuur politieonderwijs (het samenhangend stelsel van politiediploma's en certificaten).
2. Tevens acht de Raad het van belang dat ook andere, smallere en/of minder politiespecifieke profielen, zoals vermeld op pg. 93, worden vastgesteld met het oog op het onderhoud en de verdere ontwikkeling van de kwalificatiestructuur van het politieonderwijs.
3. In aanvulling op de punten 1 en 2, adviseert de Raad dat bij het onderhoud en de verdere ontwikkeling van de kwalificatiestructuur politieonderwijs in algemene zin rekening gehouden wordt met de volgende aanvullende motieven:
 - a. Versterking van de samenhang binnen het stelsel van politieopleidingen door in aansluiting op de in het rapport vermelde profielen (pg. 91, 93) dossiers te ontwikkelen (kwalificaties, examenvereisten, bekostigde opleidingen) die in samenhang beoordeeld en onderhouden kunnen worden.
 - b. Het door middel van deze dossiers borgen van:
 - een leven lang leren van politiefunctionarissen, ook zij die hun loopbaan bij de politie beginnen met een smalle taakopdracht (assistenten, specialisten);
 - een adequate aansluiting tussen:
 - opleidingen gericht op assistenten en algemene politieopleidingen;
 - opleidingen gericht op specialisten en algemene politieopleidingen;
 - relevante opleidingen in het regulier onderwijs en opleidingen in het politieonderwijs;
 - examenvereisten, voor zover deze relevant gevonden moeten worden met het oog op maatschappelijke behoeften en/of behoeften van stakeholders van het politieonderwijs.
4. Voorts adviseert de Raad bij de doorwerking van de herijkte (beroeps-)profielen en aanvullende motieven, genoemd onder 3, een 'Agenda van doorwerking' te hanteren. Door middel van deze agenda kan de doorwerking van de herijkte (beroeps-) profielen, rekening houdende met aanvullende motieven, gestalte krijgen, waarbij tevens bestaande rollen bij het onderhoud en de verdere ontwikkeling van het politieonderwijs (Politieacademie, Politieonderwijsraad, en andere betrokkenen) worden bevestigd en waar relevant verder aangescherpt. Een voorstel hiertoe is te lezen in paragraaf 3 van dit advies: 'Agenda van doorwerking'.

3 • Agenda van Doorwerking Herijkte Beroepsprofielen

De uitwerking van de voorstellen die in het rapport *'Schakelen in verantwoordelijkheid'* zijn beredeneerd en ontvouwd dient te steunen op een breed gemeenschappelijk gedragen perspectief. De hieronder geformuleerde 'agenda van doorwerking' is hiervoor bedoeld en benoemt rollen en activiteiten voor de komende tijd. Waar alle genoemde actoren tezamen een verantwoordelijkheid hebben, is dit vermeld onder de Politieonderwijsraad, omdat een ieder in deze Raad is vertegenwoordigd.

De onderstaande agendapunten worden hier slechts beknopt vermeld. Deels gaat het om de uitvoering van wettelijk beschreven taken en verantwoordelijkheden, deels gaat het om voorbereidende taken en verantwoordelijkheden. Het spreekt voor zich, dat elk van deze punten een gedegen uitwerking vraagt op basis van goed overleg en dat gebruik gemaakt wordt van bestaande procedures, die zonodig worden bijgesteld.

De minister van Veiligheid en Justitie

- Stelt de voorgestelde profielen op pg. 91 en 93 van het rapport *'Schakelen in verantwoordelijkheid'* vast.
- Verzoekt de Politieonderwijsraad om in aansluiting hierop te adviseren over aanpassingen van de kwalificatiestructuur en bijbehorende examenvereisten, voor 1 april 2012.

De Politieonderwijsraad

- Adviseert de minister van Veiligheid en Justitie jaarlijks voor 1 april over het onderhoud en de verdere ontwikkeling van de kwalificatiestructuur politieonderwijs, examenvereisten en de bekostigde opleidingen.
- Neemt het voortouw om te komen tot een bijstelling van de procedure van onderhoud en ontwikkeling van de kwalificatiestructuur, gericht op verdere versterking van de samenhang, vereenvoudiging van de procesgang en een format voor dossiervorming.
- Vormt het afstemmingsplatform waar de Politieacademie de stakeholders van het politieonderwijs consulteert over de actualisatie van opleidingen, inhoudelijk en qua inrichting.

De Politieacademie

- Ontwikkelt in aansluiting op de profielen, zoals vermeld op pg. 91 en 93 van het rapport *'Schakelen in verantwoordelijkheid'*, voorstellen met betrekking tot het onderhoud en de verdere ontwikkeling van de kwalificatiestructuur, bijbehorende examenvereisten en daaraan gekoppelde, bekostigde opleidingen. Aandachtspunten voor het komende jaar zijn, onder meer:
 - de borging van de inhoudelijke betrokkenheid van stakeholders bij het onderhoud en de verdere ontwikkeling van het politieonderwijs (zie volgende punten);
 - de kwalificaties politiemedewerker (EQF-3) en allround politiemedewerker (EQF-4), de overlap hiertussen, de wenselijkheid en mogelijkheden tot differentiatie en (aanvankelijke) specialisatie, alsmede de aansluiting op kwalificaties op de niveaus EQF-5 en -6;
 - de aansluiting tussen kwalificaties binnen het politieonderwijs en verwante kwalificaties in het reguliere onderwijs, met het oog op doorstroom en zijinstroom. Een concreet voorbeeld betreft de relatie tussen de kwalificatie tot handhaver toezicht en veiligheid (MBO, niveau 3) en de MBO-kwalificaties politieonderwijs;
 - de kwalificatie assistent-politiemedewerker (EQF-2), de identificatie van arbeidsmarktrelevante deelkwalificaties binnen dit profiel, gerelateerd aan onder meer functies binnen de vrijwillige politie, de intake en het toezicht in de publieke ruimte, met aandacht voor de aansluiting op kwalificaties op de niveaus EQF-3 en -4;

- kwalificaties die verbonden kunnen worden aan het nieuw geformuleerde beroepsprofiel van recherchekundige (EQF-6), gegeven bestaande kwalificaties op de niveaus EQF-5, -6 en -7, alsmede wenselijkheden en mogelijkheden tot specialisatie.
- Versterkt de samenhang binnen het politieonderwijs door binnen een nader vast te stellen format voor dossiervorming informatie te ordenen over kwalificaties (één of meerdere diploma's; meerdere certificaten), examenvereisten en opleidingstrajecten, incl. informatie over vooropleidingseisen, doorstroomprogramma's en/of zijnstroommogelijkheden.
 - Informatie onder de noemer examenvereisten betreft o.a. de toepassing van referenties op het gebied van Nederlandse taal en rekenen, moderne vreemde talen, internationalisering en juridische kennis en vaardigheden.

De korpsen

- Dragen bij aan het voortdurende onderhoud en de verdere ontwikkeling van het politieonderwijs door mee te werken aan consultatieverzoeken van de Politieacademie, medewerkers beschikbaar te stellen voor onderwijsontwikkeling, -validatie, -uitvoering en examens.
- Verbinden de herijkte beroepsprofielen (pg. 91) en de andere genoemde profielen (small en/of minder politie specifiek, pg. 93) met het Landelijk Functiehuis Nederlandse Politie (in ontwikkeling). Een directe koppeling van deze profielen met de salarisstructuur ligt minder voor de hand, omdat niet een diploma bepalend is voor een salaris, maar de functie die wordt uitgeoefend.

Openbaar ministerie

- Draagt bij aan het voortdurende onderhoud en de verdere ontwikkeling van het politieonderwijs door mee te werken aan consultatieverzoeken van de Politieacademie, medewerkers beschikbaar te stellen voor onderwijsontwikkeling, -validatie, -uitvoering en examens.
- Informeert met regelmaat de Politieacademie over benodigde/gewenste kennis en vaardigheden (juridisch, criminalistiek, forensisch, financieel, digitaal, etc.), gegeven de rol van politiefunctionarissen in de rechtsketen en de leerpunten die zich tonen in de praktijk.

De vakorganisaties

- Dragen bij aan het voortdurende onderhoud en de verdere ontwikkeling van het politieonderwijs door mee te werken aan consultatieverzoeken van de Politieacademie en leden te informeren over mogelijkheden bij te dragen aan onderwijsontwikkeling, -validatie, -uitvoering en examens.

Reguliere onderwijsinstellingen

- Dragen bij aan de ontwikkeling van dossiers over de kwalificaties van het politieonderwijs, examenvereisten en opleidingstrajecten, in het bijzonder met betrekking tot de relevante (voor)opleidingen, doorstroomprogramma's en/of zijnstroommogelijkheden.